

Första läsningen: **Vish 7:7-11** (*Jag höll rikedom för intet i jämförelse med visheten*)

Salomo – eller vem som nu skrev detta i hans namn – har evigt rätt: vilken glädje har vi av makt, rikedom, hälsa och skönhet, ja, t.o.m. av ögats ljus om vi saknar vishet? En hel värld jagar jordiska njutningar, som dock förgår och lämnar oss svaga, fattiga, sjuka och vissnade, till sist när allting slocknar. *Sann kristen världsflykt är en dygd*. Den leder oss till Gud och därifrån tillbaka till världen, hans gåva, som vi nu tacksamt gläds åt men inte avgudar. Observera att Salomo får sin vishet genom **bön** (v.7; jfr 1 Kung kap. 3; 2 Krön kap.1). Jesus sa: *Be, så skall ni få* (Matt 7:7). *Jag äger mer vishet än alla mina lärare, ty jag begrundar dina lagbud* (Ps 119:99).

Andra läsningen: **Hebr 4:12-13** (*Guds ord blottlägger hjärtats uppsåt och tankar*)

Guds ord är ett *svärd* och hans *öga* ser allt. Vi förknippar typiskt dessa symboler med *makt* och *kontroll* (t.ex. polis). Gud känner till all vår bluff. Därför fruktar vi **Ögat** inför vilket allt *ligger naket och blottat* (v. 13). Men ärliga, glömda, försvarslösa eller förtryckta människor längtar efter Ögat, efter att bli sedda och upprättade! Jesus, Guds Ord, avslöjade människors onda tankar (v.12). Maria visste det i förväg, och att de skulle vända *sina* svärd mot Jesus och indirekt mot henne själv (Luk 2:34-35).

Evangelium: **Mark 10:17-30** (*Gå och sälj allt du har, kom sedan och följ mig*)
(Alternativ, kortare läsning: Mark 10:17-27)

Den unge mannen är rädd om sin frälsning. Han vet inte vem Jesus verkligen är (men läsaren vet det). Han kallar Jesus ”god” men får ett abrupt svar. Varför? Det är ungefär som om en kung lever *inkognito* bland sina undersåtar. Någon imponeras av hans ädla ord och utbrister ”Du talar majestätisk!” Då svarar han: ”Varför kallar du mig så? Bara kungen är majestät!” Men varför är den unge mannen så orolig? Lever han enligt Guds bud, så blir han ju frälst! Jesus citerar ett axplock av tio Guds bud, han börjar med det femte (inte döda), avslutar med det fjärde (hedra föräldrar) och upprepar det sjunde två gånger (inte stjäla). Men mannen vill *mer*. Tyvärr, han blir ingen jublande fattig *Franciskus av Assisi* utan går från Jesus med tunga steg, hem till *världsliga bekymmer, rikedomens lockelser och alla möjliga begär* (Mark 4:19).

V. 25 är en drastisk bild. Ett nålsöga var den *minsta* öppningen och kamelen det *största* djuret man hade att göra med. Nålsögat är en variation av *den trånga porten* och *den smala vägen* (Matt 7:13-14). Kameler är lastdjur, en karikatyr av oss med våra onödiga rikedomar! Apostlarna är chockade, de är annars vana vid tuffa ord (jfr Mark 9:42; Matt 8:22). Jesus går tvärt emot det vi kallar ”framgångsteologi” i dag (= föreställningen att välstånd är tecken på Guds speciella gillande). Gud kan dock också frälsa de rika (v.27). Apostlarna har gett upp allt och utstår förföljelser men *kyrkans gemenskap* blir deras kompen-sation, på jorden och i himlen (v.29-30).

MÅNDAGEN I 28 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Rom 1:1-7** (*Ni är kallade att tillhöra Jesus Kristus*)

I dag börjar en vandring med **Romarbrevet**. Den varar fram till veckan före advent. Paulus skriver till de kristna i miljonstaden Rom. Kyrkan finns redan där. Det fanns upp emot 50 000 judar i Rom och det var väl i deras kvarter som de flesta kristna fanns. De var en blandning av jude- och hednakristna. Paulus kände några av dem (se kap. 16). Han presenterar sig inför ett planerat besök som ska föra honom vidare till Spanien, den kända världens *yttersta gräns* (jfr Apg 1:8). Detta skriver han troligen år 58 från Korinth, där han är på genomresa med insamlade pengar till kyrkan i Jerusalem (Rom 15:22-33; jfr Apg 20:3).

Paulus medger att det här är ett ”vågat” brev (jfr 15:15). Han har rätt: än idag ger det upphov till heta diskussioner. Aposteln gör det inte lätt för oss med sin spontana, djärva och kreativa stil, sina infall och perspektivförskjutningar. Man kan bruka och missbruka detta brev, lägga tyngdpunkten nästan var som helst och få fram olika poängar. Luther drog t.ex. slutsatsen att Paulus vill säga att vi alltid är *slavbundna vid synden*. Det kan diskuteras. Brevet skrevs inte för 1500-talets reformation! Syftet var främst att verka för *sammanhållning mellan judiska och hednakristna* i Rom.

V. 3-4 syftar på **Kristi två naturer, Gud och människa**. Som **människa** ”insattes” Jesus till Guds Son vid uppståndelsen (likt en kung som sätter sig på sin tron), men **Guds Son** var han redan innan *han avstod från allt och ... blev som en av oss* (Fil 2:7).

Evangelium: **Luk 11:29-32** (*De skall inte få något annat än Jona-tecknet*)

Kravet på ett mirakulöst ”tecken” (i detta kapitel v. 16) får ett klart nej. Jesus vill säga: *vilka ”bevis” fick folket i Ninive av profeten Jona? Inga andra ”bevis” än hans ord som talade om för dem att de måste omvända sig! Det räckte för dessa hedningar men inte för er fromma judar!* (jfr Matt 12:38-42, där profetens tre dygn i valen är ”tecken” på Jesu uppståndelse; här hos Lukas ses bara Jonas straffpredikan som ”tecknet”). V. 31: Söderns drottning uppskattade visdomen hos Davids son Salomo (1 Kung 10:1-10), men *denne Davids-son* (Jesus) är större. Guds eget folk ser inte, hör inte, fattar inte!

Mitt namn är stort bland folken, säger Herren Sebaot (Mal 1:11).
--

TISDAGEN I 28 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Rom 1:16-25** (*De har haft kunskap om Gud men inte ärat honom som Gud*)

Guds existens framgår klart ur betraktelsen av världen som är Guds verk (jfr Vish kap. 13-14; Syr 17:8-10). Paulus ord motsvarar vad vi i dag kallar för *den naturliga teologin*: förnuftet kan, oberoende av Bibeln, inse att det finns en Skapare (*Katolska kyrkans katekes*, nr. 31-49). Den helige *Thomas av Aquino* skissade på ”fem vägar” som leder till insikt om Guds existens:

- 1) Bakom all förändring måste finnas en **oföränderlig Kraft**.
- 2) Bakom allt som fått sin existens genom något annat måste det finnas **Den som ger existens åt allt och själv inte behöver få existens av någon**.
- 3) Bakom allt detta icke-nödvändiga, som kan uppstå och försvinna, måste finnas **Den som behövs med absolut nödvändighet, så att allt blir möjligt**.
- 4) Allt i denna värld vittnar indirekt om **Den i allt fullkomliga**, som det själv är en mer eller mindre fullkomlig avglans av.
- 5) Hela naturens underbara sammanhang och ändamålsenlighet i alla detaljer avslöjar **Intelligensen bakom skapelsen**.

Den *rättfärdige* lever av tron på Gud, vill Paulus säga (v. 17). Människor avvisar insikten om Gud mot bättre vetande – det är deras *orättfärdighet* (v.18; jfr Ps 53:2). De vill bara dyrka sådant de känner till från sin egen värld. Därför gör de avgudabilder (Paulus har det judiska bildförbudet i ryggmärgen, 2 Mos 20:4-5). Det förvridna tänket får dem att dessutom begära sexualpartners av samma kön. De ogudaktiga söker i både religion och samliv *sig själva, sin spegelbild*, inte Gud.

Evangelium: **Luk 11:37-41** (*Ge åt de fattiga, så blir allt rent för er*)

Befolkningen i Galileen (Jesu hemtrakter) var ökänd för att ta lätt på renhetslagarna. Jesus passar in i bilden, men svarar skarpt på sin värds kritik. Fariseerna beräknar tionde av allt (jfr 3 Mos 27:30). Jesus vill säga: *Ni snåla narrar! Ni diskar faten rena från matrester. Varför ger ni inte era matrester till fattiga? Det vore ett ”diskande” som behagade Gud!* (jfr Luk 16:21; Mark 7:28). Att dela med fattiga gläder Gud mer än något annat vi gör (Dan 4:24; Syr 3:30; Tob 4:5-10). Allmosor förekom nästan inte i den antika grekisktalande värld som Lukas läsare levde i. Därför betonar han det här.

Dela ditt bröd med den hungrige, ge hemlösa stackare husrum (Jes 58:7).

ONSDAGEN I 28 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Rom 2:1-11** (*Gud skall löna var och en efter hans gärningar*)

Att inte döma är ett eko av Jesu egen undervisning (Matt 7:1-5). *Du handlar likadant som den du dömer* (v. 1): Precis som Jesus vill Paulus peka på den giftiga risken för *hyckleri* som hotar oss alla, judar som hedningar. Det vore dock orimligt att tolka dessa

ord som att det skulle finnas ett universellt tvång i allt vi gör, så att vi aldrig skulle *kunna* annat än synda. Paulus vill att vi ska medge att vi är arma syndare men *inte stanna kvar i synden*. Guds Ande befriar oss från slaveriet under synden så som Israels barn befriades från Egypten. *Det går* att med Guds Andes hjälp bli en bättre människa (Paulus omvändelse är bästa exemplet!). Annars vore det orimligt av Gud att belöna och straffa (vilket resten av dagens läsning handlar om). Att i självömkan ge upp kampen mot synden ("jag kan inte annat") vore som om Mose skulle säga till Israels barn i Egypten: "Stanna i slaveriet. Ni når ändå aldrig fram till ett bättre liv."

Evangelium: **Luk 11:42-46** (*Ve er, fariseer och laglärda*)

Fariseernas noggranna observans av matbud får här hård kritik. Vi vet från judiska källor utanför Bibeln att *vinruta* (v.42) var undantaget från listan över växter man skulle beräkna tionde av. De överdriver alltså, vill Jesus säga. Men vi ska inte tvivla på fariseernas goda vilja. De drömde om ett Gudsfolk som i alla detaljer levde upp till Guds bud och så visade honom sin kärlek och sin trohet mot förbundet. Det är väl bara mänskligt att gilla att bli hälsad på torgen? Att söka en bra plats i synagogan är väl för att man vill vara nära Gud? Jesu anklagelser svider rejält. I grunden påstår han att *den rituella orenhet* som fariseerna gjorde allt för att undvika (dvs. ett tillstånd som uteslöt dem från gemenskapen med Gud) sitter rakt **inuti hjärtat** på dem! *Gravar som inte syns* (v. 44) blev man oren av om man trampade på, dvs: *ni är orena inuti! Ni är som döda utan att ni vet om det! Att komma nära ER är att bli oren!*

En laglörd (dvs. en "professionell teolog") känner sig djupt kränkt (v. 45). Hans grupp anklagas alltså för att göra livet hårt för människor utan att vilja hjälpa dem. Det är ren chockterapi, omkullkastande kritik. Man undrar vad Jesus skulle säga om oss i dag?

Rannsaka mig, Gud... och led mig på den eviga vägen (Ps 139:23-24).

TORSDAGEN I 28 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Rom 3:21-30** (*Människan blir rättfärdig på grund av tro, oberoende av laggärningar*)

Avgörande för frälsningen är *Guds* rättfärdighet, inte människans. Därför är den kristnes trohet inte längre en trohet mot kraven i Moses lag (som Paulus motståndare, de judaiserande kristna, ville ha det till) utan mot **Messias**, som dog för oss *medan vi ännu var syndare* (Rom 5:8). Guds rättfärdighet är hans barmhärtighet, vilket den förlåtande Jesus på korset bevisar (jfr Luk 23:34). V. 25: den blodiga vägen till Golgata var Jesu fria val, inte något Gud "behövde" i "juridisk" mening för att kunna förlåta. Men Jesu offer *behövdes* i den meningen att det visade syndens allvar: synd leder till död. Denna **vår dödsdom** drog Jesus över **sig** för att vi skulle få stå upprätta, likt friköpta slavar som med uppsträckta händer tackar Gud för att bojorna tagits av dem.

Gud *kräver* inte vår rättfärdighet utan **ger oss den** (v.26). Vi *görs* verkligen rättfärdiga, vill Paulus säga (det är inte bara tal om att Gud ”räknar” oss som rättfärdiga). Ja, synden utplånas, vi upprättas, helgas och blir *en ny skapelse* (jfr 2 Kor 5:17f; Gal 6:15;). Genom Anden blir vi *delaktiga av gudomlig natur* (jfr 2 Pet 1:4; jfr *Katolska kyrkans katekes*, nr. 1988; 1992; 1996). **Tron** på detta är den nödvändiga och enda förutsättningen från vår sida. Paulus uttryck ”trons lag” i v.27 är kreativt. Kontrasten, ”gärningarnas lag”, står för en illusorisk logik: att man utan Guds nåd, på egen hand, kan göra rätt för sig. Nej, allt beror på Gud, men tron är inte totalt ”allena”. Den innebär ju i alla fall den ”gärningen” att man bestämmer sig för ett nytt liv!

Läran om *rättfärdiggörelse genom tro* skiljer inte katoliker och protestanter längre. *Enigheten i sakfrågan* fastslogs högtidligt år 1999 i ett gemensamt dokument mellan katolska kyrkan och Lutherska världsförbundet, efter 30 år av ekumeniska studier.

Evangelium: **Luk 11:47-54** (*Detta släkte skall få betala för alla profeters blod*)

Jesu tonläge här är inte diplomatiskt. Med etsande sarkasm vill han säga: *Så snyggt att ni ärar döda profeter! De levande som står framför er förföljer ni! Som era fäder!* I Jesus brinner Guds besvikelse över sitt folks blindhet (Jes 42:19). Efter Jesu vassa utfall är dialogen nu död. Man antecknar allt Jesus säger (v.53-54) som en gång kommunistpartiets spioner i Östeuropas diktaturer gjorde med kyrkans predikanter.

Ett folk utan insikt går det illa (Hos 4:14).

FREDAGEN I 28 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Rom 4:1-8** (*Abraham trodde på Gud och därför räknades han som rättfärdig*)

Här talar Paulus till de judekristna (jfr ”vårt folk” i v. 1). Det handlar om den farliga och stolta villfarelsen att man tror sig kunna ha anspråk inför Gud. Gud är s.a.s. skyldig oss något för att vi håller lagen. Sådan var inte Abraham. Den gamle mannen kunde inte få barn av egen kraft, och vi kan inte förtjäna himlen av egen kraft. Allt Abraham kom med var *tillit till Gud som kan ge allt* och som även vi får förvänta allt gott av. Paulus insåg: Denna **tro**, inte omskärelsen, gjorde Abraham rättfärdig (1 Mos 15:6). Därför ska de judekristna adressaterna i Rom veta: Abraham är också *far till alla oomskurna som tror* (Rom 4:11) (Abrahams namn betyder ”far till de många”, jfr 1 Mos 17:5). Paulus ”Abrahamsbevis” (jfr även Gal 3:6 f) motsägs till synes av Jakobsbrevet (Jak 2:20-26) som vill visa att *tron utan gärningar är död*. Men det är bara en nyans som Paulus omgående skulle skriva under på. Han betonade själv **kärlekens gärningar** som oskiljaktiga ifrån tron (Gal 5:6; jfr 1 Kor 13:2).

Evangelium: **Luk 12:1-7** (*Till och med hårstråna på ert huvud är räknade*)

Efter avhyvlingen av fariseerna vänder Jesus sig till sina egna – och de är många! Stora skaror trängs kring den frispråkige predikanten. De får nu veta att fariseernas parti är genomsyrat ("surdeg") av hyckleri. Lukas använder här ordet om det gömda som ska fram i ljuset, med syfte på fariseernas falskhet (jfr Matt 10:26 f, Mark 4:22; Luk 8:17). Inför Gud kan vi inte dölja vår inre ruttonhet, tvärtom: den ska en gång bli känd av alla! Det blir livsfarligt att följa Jesus, som nu jagas alltmer av makthavarna. Men det är värre att mista Gud! Välj honom! Han är god! Han som inte glömmer en enda fågel har t.o.m. räknat varje hårstrå på vårt huvud (v. 7). Vi är viktiga, han vill bevara oss. Låt oss inte välja lögnen, självgodheten, pengabegäret! Då avvisar vi Gud *mot bättre vetande*. Vad gör vi oss då till? Skräp, moget för helvetets soptunna! (v.5).

Förslag till fredagsoffer: Vad finns det för rutton "surdeg" i mitt liv som ska bort?

LÖRDAGEN I 28 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Rom 4:13, 16-18** (*Abraham höll fast vid hoppet och trodde*)

"Abrahamsbeviset" från läsningen igår fortsätter i dag. Vem är Abrahams arvingar? De som tror (jfr Matt 3:9). Tron är ett och samma fundament för dem som håller alla bud i Moses lag och för dem som inte gör det. Samma sak sägs (i ett vassare tonläge) i Gal, kap. 3-5. Förvånas de judekristna (v. 17) över att de som inte håller lagen jämställs med dem? Gud kan väcka döda till liv (liksom skapa allt ur inget). De har glömt profeten Hoseas ord: *Där det nu heter om dem "Ni är inte mitt folk", där skall de kallas "Den levande Gudens barn"* (Hos 1:10) – ett citat som Paulus återvänder till senare i detta brev (Rom 9:24 f). I v. 18 får vi ett av Paulus härligt paradoxala tankesprång: Tro är **att våga hoppas när allt hopp är ute** (jfr Rom 8:24).

Evangelium: **Luk 12: 8-12** (*Den heliga anden skall låta er veta vad som behöver sägas*)

Med *Människosonen* (Dan 7:13 f) menar Jesus sig själv, inte någon annan (tydligt i v. 10). Att inte skämmas för att tillhöra Jesus ger en stor belöning: Jesus ska omtala oss med glädje inför änglarna (v. 8; jfr Matt 25:31f). Under hatkampanjer mot kyrkan och tron gäller det att vara **bekännare**. Petrus förnekade Herren men fick förlåtelse (Joh 18:16-27; 21:15-17). Varje förnekelse av tron måste alltid biktas!

Varningen om den oförlåtliga händelsen mot den helige Ande (v. 10) skrämmer många goda kristna. I onödan! Deras önskan om att inte synda mot Gud bevisar att de *inte* begär den synd Jesus menar! Den handlar om **förhärdelse**: att avvisa Jesus och kyrkan även när man ser något uppenbart gott, t.ex. att Jesus botar en blind (Matt 12:22-32). Eller man spottar när kyrkan vid pingstundret fylls av Anden - trots de synliga och hörbara tecknen från himlen (Apg kap 2:13). **Men alla synder kan förlåtas så länge som vi är vid liv**. Vill vi vara säkra ska vi *nämna dem i bikten*.

Var inte rädd, jag har friköpt dig, jag har gett dig ditt namn, du är min (Jes 43:1f).